



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

Art. IV. Solvuntur objectiones.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-84303)

mortalis ob imperfectam deliberationem, de qua n. 87. Talia sunt desideria impudica in semiparitatis &c.

110. Ex his collige, quomodo peccatum perse, seu ex genere suo, mortale, possit per accidentem fieri veniale, scilicet, si non fiat cum plena deliberatione, vel in materia tam parva, ut gravis culpa non sit, cuius exemplum est furum crucigeri paulò ante allatum: & par est ratio de aliis, in quibus parvitas materiae dari potest: quæ tamen non potest dari in omni genere peccati; quia aliqua peccata dantur, in quibus admitti non potest parvitas materiae: sed de his dicemus inferius à n. 140. Adde ignorantiam, qua quis inculpabiliter, saltē sine gravi culpa vel omnino invincibiliter judicat, esse tantum veniale, quod est ex se mortale; hæc enim circumstantia etiam ex mortali facit veniale.

Econtra autem, peccatum ex genere suo veniale, nunquam potest fieri mortale, nisi ad datur circumstantia speciem mutans; quia, si ex genere suo veniale est, quantumvis deliberatissime fiat, grave non sit. Sic, licet reflexè, & attente, mentiaris, tamen tantum jocosè, non peccas mortaliter: sive r. e. g. mentiendo alterum infamare, aut aliter ei noceres, peccatum posset esse grave: at in eo casu peccatum non esset præcisè in genere mendacii, sive contra veritatem: sed esset in genere injustitiae, vel odii, contra justitiam, vel charitatem, pro diversitate casuum.

Idem dicendum esset, si accederet conscientia erronea, dictans, esse mortale, quod in se est tantum veniale, quo casu esset saltē species gravis inobedientiae, virtualiter talis: vel si accederet formalis contemptus superioris quæ talis: vel intentio finis, graviter prohibiti: vel periculum proximum, alia ratione graviter peccandi: vel scandalum &c. Peccata autem venialia ratione imperfectæ deliberationis, vel parvitatis materiae, sunt mortalia, si, aut crescunt materia, ut gravis summa sit, aut grave objectum: vel plena consideratio succedit.

111. Quæres 1. An peccatum veniale sit offensa DEI. Resp. cum S. Bonaventura in 2. dist. 42. a. 2. q. 2. ad 6. seu ultimum, Gormaz de incarnatione n. 315. & 332. Suarez in 1. 2. tr. 5. disp. 2. sec. 5. num. 15. & aliis. Peccatum veniale non est offensa DEI, strictè, aut simpliciter dicta, sed tantum secundum quid, & analogicè dicta. Noto autem, Vasquezium tom. 1. in 1. 2. disp. 100. c. 6. n. 16. dicere, offensam posse duplíciter intelligi: prīmò, ut significet actionem, quæ sit avercio à DEO, & tollat amicitiam: secundò, ut significet actionem, quæ quo- cunque modo sit contra voluntatem DEI, ei- que displiceat, tanquam factum contra rationem. Et quamvis ipse putet, etiam offensam, secundo modo acceptam, esse propriè talis, tamen, ut ipse ibidem videtur fateri, alii plures Theologi rationem offensæ constituunt in aversione à DEO, vi cuius amicitia tollitur.

Sanè, ut rectè Gormaz loco modo citato ait, ubi amicitia manet, nec DEI offensi gratia amittitur, strictè, & simpliciter dicta offensa non est; nam, neque in humanis, censetur statim aliquis simpliciter offensus, si modicum quid contrarium ejus voluntati, aut ei displicens fiat, e. g.

non censetur præceptor simpliciter offensus, vel injuriā affectus, si discipulus modicam negligientiam contra ipsius voluntatem admittat, quamvis id ei displiceat, & quandoque eum propterea vituperet, aut etiam poenas exigat: sed, ut sit offensa, debet esse aliquid gravius, & ad solvendam amicitiam aptum (nisi juberet DEUS inimicis ignoscere) unde peccata venialia sunt offensiunculae duntaxat, & secundum quid, aut, ut ait Suarez, analogicè tantum dictæ offensæ.

Confirm. ex Suarez loc. modò cit. Peccatum veniale, ratione deliberationis minus perfectæ, non est actus simpliciter, & perfectè humānus; hic enim non datur sine plena libertate: ergo neque est simpliciter injuria, sive offensa. Quodsi etiam peccatum sit deliberatum, sed ratione materiae veniale, nec directè tendens in DEUM, e. g. furum crucigeri, non videatur propterea DEUS simpliciter esse offensus, sed tantum secundum quid: imò, quando veniale etiam proximè versatur circa DEUM, e. g. modicissima aliqua irreverentia coram SS. Eucharistia, tamen, ut ait idem auctor loc. cit. res adeò levis est, ut moraliter non censetur pertinere ad honorem DEI offendendum, vel injuriā afficiendum.

112. Quæres 2. An multa peccata venialia non adæquent unum mortale. Resp. nullo modo, quantumvis multiplicenter. ita est communis doctrina, non tantum Theologorum, sed etiam Ecclesiæ, & Conciliorum. Ceterè, si aliquando venialia mortali æquivalerent, deberent exponi in confessione, contra definitionem Tridentini sess. 14. c. 5. Rursus deberent excludere habitum charitatis, contra communem Theologorum. Accederet, quod piorum conscientia multis ambiguitatibus redderentur perplexa; cum nullibi exstet, quot venialia unius mortali æquivaleant. Tandem poena venialium est temporalis: mortalium vero æterna: nunquam autem poenæ temporales, quantumvis multiplicatæ adæquant æternam; quia finita non possunt adæquare infinitum: ergo nec venialia possunt æquare mortale, quantumvis multiplicentur.

ARTICULUS IV.

Solvuntur Objectiones.

113. **O** B. 1. contra id, quod diximus n. 106. scilicet ad peccatum veniale sufficere semiplenam deliberationem. Dormiens sāpē habet usum rationis imperfectum: ergo juxta nos venialiter peccaret, si somnio turpi, durante somno, consentiret: sed hoc est contra communem: ergo. Confirm. 1. Christi jugum suave est, & onus leve: non autem foret tale, si etiam actiones semideliberatæ, ad graves purgatorii poenas damnarentur: ergo. Confirm. 2. Ad meritum requiritur plena libertas: ergo etiam ad demeritum, seu peccatum. Resp. si antecedens est verum, etiam verum erit consequens: falsa autem minor subsumpta: ordinariè tamen antecedens est falsum; nec enim durante somno homo elicit ratiocinationes, sed apprehensiones phantasias. Si

accedat aliquis usus rationis, aut judicii, non est somnus perfectus, sed semisomnium, & homo tantum semisopitus.

Ad 1. confir. neg. mi. Tamen est suave iugum Christi, & mandara ejus gravia non sunt; quia probabilis venialis delibera, & multò magis mortalia, cum gratia Divina (si eam imploremus, eaque dignos nos reddamus,) possimus vitare. Quamvis autem cum gratia ordinaria non possimus moraliter vitare omnia venialia, tantum semidelibera, possimus tamen probabiliter vitare singula, & physicè saltem omnia. Adde, quod valde suavis sit Dominus erga semideliberatè tantum venialiter errantes; cum facile iterum placetur, & modica satisfactione posita, culpam, & poenam remittat. Licet autem poena purgatorii sit valde gravis, puto tamen, eum, qui tantum ex fragilitate humana semideliberatè peccaret, facile à bono DEO impetraturum gratiam, ut ante mortem ea deleret per indulgentiam plenariam: vel certè, respicitè saltem, parùm pateretur.

Ad secundam confir. om. antec. neg. cons. Meritum supernaturale debet mereri præmium æternum: non autem peccatum veniale poenam æternam. Negabunt alii antec. diecēntque, suppositis ceteris, sufficere ad meritum etiam actum semideliberatum, & assignabunt inter peccatum semideliberatum, ac talem actum meritorium, hoc discrimen, quod meritum possit excedi à præmio, non vero peccatum à poena, de quo vide Gormaz *de merito num. 46.* ¶ 47. Saltem negari non potest, meritum semideliberatum mereri præmium temporale: cur non etiam peccatum semideliberatum poenam temporalem? Nec dicas, DEUM non ferre leges semihominibus. Resp. enim, semideliberatè operantes non esse semihomines; cum sint rationales, & actu ratione utantur, quamvis imperfectè: hoc tamen admittendum est, DEUM istos non obligare graviter.

¶ 14. Ob. 2. Si Princeps obligaret aliquem sub gravissima poena ad hoc, ut semper tangeret sagittā jactā centrum minimum orbitæ longè distantis, censeretur tyrannus; quia obligaret ad aliquid moraliter impossibile: ergo etiam DEUS esset nimis severus, si obligaret nos, ad vitanda peccata venialia semidelibera; quia hoc nobis est moraliter impossibile. Confir. Votum de vitandis omnibus peccatis, etiam tantum semideliberatis, est nullum: ergo etiam nulla est lex, ad ea vitanda obligans. Resp. in primis non esse paritatem, inter illum casum, & nostrum. Jaculator ille, nec physicè habet in sua potestate, singulis etiam vicibus tangere metam; quia non omnia pendent ab ipso solo, sed à variis circumstantiis, quæ non sunt semper in ejus physica potestate: dicitur tamen, non esse physicè impossibile, attingere semper metam; quia sine miraculo circumstantia illa possunt concurrere.

At verò homo, habet in primis in potestate physica, vitare omnia peccata venialia; dein habet in potestate non tantum physica, sed etiam morali, vitare saltem singula distributivè sumpta peccata venialia, etiam semidelibera, quamvis non omnia collectivè; unde longè maiorem habet potestatem, in ordine ad peccata vitanda, quam alter, ad tangendam metam.

DEUS etiam in particulari tantum obligat ad vitanda singula, quæ si vitentur, vitabuntur omnia. In forma potest distingui antec. Talis princeps censeretur tyrannus, præcisè, quia obligat ad aliquid moraliter impossibile. neg. antec. quia obligaret ad aliquid etiam physicè impossibile solis subditi obligati viribus, & quidem antecedenter ad omnem illius culpam. om. antec. & neg. conseq.

¶ 15. Responderi potest 2. om. antec. neg. conseq. Princeps humanus non est supremus Dominus, ut possit subdito suo talem obligationem imponere: at DEUS est supremus Dominus, atque potest creaturæ sibi subiectissima obligationem imponere aliquid faciendi, modo ad illud habeat potentiam physicam: & præterim id potest, supposito originali peccato. Quamvis autem DEUS per scientiam medium videat, se ex culpa creaturæ non obtenturum finem sibi præcepti, tamen prudenter præcipit, quia videt se obtenturum alium finem, e. g. ostensionem suæ justitiae, vel misericordiae: sicut præcipit prudenter evitatem aliorum peccatorum, etiam gravium delinquentium, et si prævideat, se non esse obtenturum, quod præcipit. Quomodo autem homo sit necessitatus, ad venialiter, saltem semideliberatè, peccandum cum gratia ordinaria, & quomodo hæc necessitas sit cum libertate, explicatum fuit tract. de DEO in. 64.

Ad confirm. om. antec. (nam videntur Religiosi, dum vota nuncupant, se obligare, non tantum, ad vitandas plenè deliberas, sed etiam semideliberatas transgresiones) neg. conseq. non enim habet homo tantam in seipsum potestatem, quantum DEUS: unde, licet sibi non possit hanc obligationem imponere, potest eam imponere DEUS, qui etiam potest dare media sufficientia, quæ sibi ipsi non potest dare homo. Addo tandem, quod hæc obligatio, à DEO posita, levis sit, non gravis: insuper, quod DEUS suavis sit tantum semideliberatè errantibus.

¶ 16. Ob. 3. contra dicta n. 106. Prohibito peccati venialis est vera ordinatio rationis, in commodum subditorum promulgata: ergo est vera lex: ergo peccatum istud est contra legem strictè dictam. Confirm. Peccata venialia dicuntur absolutè peccata: ergo debent esse contra legem strictè dictam, ut conveniat ipsis definitio à nobis posita n. 3. Responderi potest, conc. antec. dist. 1. conseq. est lex strictè talis in sensu physicò. om. vel. conc. conseq. in sensu morali, in quo solet hic sumi lex Divina, neg. primam, atque etiam secundam cons. vid. n. 106. ¶ 107. Potest etiam juxta nos transmitti totum; nam nihil est nobis contrarium, ut patet ex n. 8. ¶ n. 108.

Ad confirm. Respondeat Bellarminus tom. 4. contr. 2. l. 1. c. 11. ¶ 12. neg. cons. Etsi enim peccata venialia vocentur peccata, exinde non infertur, ea esse simpliciter, & perfectè peccata; cum saepe id, quod tantum analogè alicui convenit, absolutè ei tribuatur: sic prædicatum entis tribuitur DEO, substantiæ, & accidentibus, quibus tamen, ut multi volunt, non convenit univocè, de quo plura Logici. Videtur autem Bellarmino loco modo citato ex Jacobi 1. posse probari, peccatum veniale non esse peccatum simpliciter, seu perfectum; quia hoc esset peccatum consummatum, quod prædicatum soli

mortalis, sive, quod generat mortem, ibi v. 15. S. Jacobus tribuit. Nec dici potest, per peccatum consummatum intelligi opere completum; nam, ut Bellarm. lib. cit. c. 9. recte advertit, etiam peccata quævis interna, pleno consensu facta, circa materiam gravem, generant mortem. Resp. ego facilis. om. totum; quia nihil est nobis contrarium, modò omnia intelligentur juxta responsionem ultimam n. 8. datam.

117. Ob. 4 contra dicta n. 109. nempe, quod ratione imperfectæ deliberationis, in materia etiam gravi, tantum peccetur venialiter. Non potest explicari, in quo sit illa imperfecta deliberatio, vel semideliberatio. ergo. prob. antec. vel enim confitetur in cognitione remissa malitiae; vel in morali necessitate ad peccandum: vel in cognitione obscura, quam tantum apprehenditur malum ut sic: nihil horum potest dici: ergo. prob. min. Non potest dici primum; quia quantumvis remissa cognitio sufficit ad peccandum graviter, modò gravem malitiam representet, sicut à pari, quivis actus remissus contritionis, modò sit actus amoris DEI super omnia, sufficit ad delendum peccatum. Non potest dici secundum; quia moralis necessitas neminem excusat à peccato mortali; sic non excusat à mortali damnatos, nec etiam malis habitibus, tanquam altera natura ad malum maximè inclinatis. Non potest dici tertium; quia, qui cognoscit malitiam in genere, & tamen eam amplectitur, videtur gravis peccare; nam liberè se exponit periculo patrandi peccati, non tantum mortalis, sed gravissimi, & virtualiter in hoc consentit.

118. Resp. Etsi non posset illa semideliberatio clare explicari, tamen non sequeretur, falsum esse nostrum assertum; sive enim effectus, talis, vel talis futurus, afferi potest, quamvis causa non possit clare ostendti, inquit sapienti omnino nesciatur. Secundò, etsi semideliberatio non possit ostendti à priori, sufficienter ostenditur à pari: e. g. à paritate cum semisopitis &c. item a concomitantia, vel posteriori, seu ex signis quibusdam, de quibus num. 87. & 88. Dein hæc difficultas debet ab omnibus explicari; nam est innegabile, quod sive aliquid agamus cum tenui quadam libertate, ex præcipitania, somnolentia, imperfecta consideratione &c. Unde hæc res est ab experientia satis nota.

Sed, ut sim liberalior, in forma. neg. ant. ad prob. neg. ma, videtur enim illa semideliberatio potius consistere in obscura quadam, & nebulosa, aut obscurata cognitione, non qua apprehendimus tantum malum ut sic, sed qua non dispicimus, neque consideramus totam rei gravitatem, seu quando, ut habet illiusung tr. 2. disp. 2. num. 5. cognitio valde confusa representat obligationem legis gravem, circumstantias, motiva allicientia, vel retrahentia, in honestatem aetius &c. quod contingere potest ex variis causis. Quanta autem requiratur, aut sufficiat consideratio, dictum aliquatenus est num. 87. & sequentibus.

119. Quod autem ad probationem mi. attinet, haud opus esset respondere; quia negata est major. Interim propter utilitatem doctrinæ respondeo conc. 1. part. ant. ob rationem à pari ibi adductam: & quia remissa cognitione potest

esse sat clara representatio malitiae etiam in specie. Ad 2. tam partem autem respondeo, necessitatem moralem duplum esse. Una est, quæ tollit plenam deliberationem: & hæc excusat à peccato mortali, nisi quis culpabiliter se in eam necessitatem conjectisset; tunc enim daretur plenè voluntarium, & liberum in causa. Altera necessitas moralis non tollit plenam deliberationem; quia stat cum perfecta cognitione malitiae: & sic se habent male habituati, e. g. in genere luxuriae, qui quæ optimè agnoscunt, se graviter peccare: attamen vehementer passionis, aut consuetudinis, impelluntur, ut moraliter quandóque necessitentur: & hi utique non excusantur à gravitate peccati. Eadem est ratio de damnatis, qui etiam satis clare agnoscunt malitiam e. g. odii iniusti, aut blasphemiarum contra DEUM.

Accedit, quod necessitas moralis in damnatis, & male habituatis, proveniat ex causa ipsis particulari, scilicet ex propriis peccatis, quæ physice ab ipsissimis patrata sunt: at vero necessitas moralis, proveniens ex semideliberatione, oritur ex causa omnibus communis, scilicet naturæ fragilitate, ita, ut Sancti quoque homines saepe semideliberatæ, circa materias etiam graves, labantur: & probabiliter in statu pura naturæ quoque eandem, saltem ferme, fragilitatem omnes communiter passi suffissent. Unde, si hæc non excusat à gravi crimen, certè natura humana moraliter vix posset attingere finem ultimum, ad quam tamen creata est.

120. Dices. Semideliberatio, vel imperfecta libertas ad peccatum veniale, non excusat à veniali: ergo nec semideliberatio ad mortale, excusat à mortali. Resp. neg. conf. Quamvis imperfecta libertas non omnino libet à peccato veniali, tamen hoc longè minus reddit; nam utique minus est ex venialibus illud, quod tantum semideliberatæ sit, quam, quod omnino delibera patratur: non potest autem semideliberatio omnino excusare à peccato veniali; quia alias omnino non daretur peccatum semideliberatum; cum non detur genus peccatorum inferius, seu minus, quam veniale. Ratio ulterior est. Imperfecta deliberatio non omnino tollit rationem peccati; quia cum ea datur saltem aliqua libertas indifferentia, adeoque homo adhuc libere amplectitur malum, quod utique culpabile est. Accedit, quod moralis necessitas ad veniale non impedit simpliciter à consecutione ultimi finis, consequenter nec à longè tam mala sit humana natura, quam moralis necessitas ad mortale.

121. Ad 3. partem ant. de cognitione representante tantum malum ut sic, respondeo, neque hanc necessariò tollere plenam libertatem; potest enim talis cognitio esse valde clara, & sufficiens ad plenam libertatem. e. g. si quis clare cognoscat, hanc rem quidem esse malam, sed simul dubitet, an graviter, an vero tantum leviter mala sit: quo casu, si non ex prudenti consilio, vel si hoc haberi non possit, ex prudenti motivo, se resolvat, peccat cum dubio practico, in re gravi graviter; nec puto, hac in re controveriam esse.

Quæstio ulterius institui potest, an, qui agnoscit rem, tantum in genere, seu in communione.

ni malam, sive præscindendo, an graviter, an leviter, mala sit, & tamen hic & nunc, nec formaliter, nec virtualiter dubitat, an veniale, an mortalem, malitiam involvat, an, inquam, talis, eam rem faciendo, graviter peccet. Resp. cum Tannero tom. 2. disp. 4. q. 5. n. 109. Illung. tract. 2. disp. 2. n. 7. Oviedo in 1. 2. tract. 4. controv. 1. punt. 3. & pluribus ab eo citatis. Qui tantum apprehendit dicto modo in communim malam (est etiam cognoscat speciem malitiae e. g. contra iustitiam, vel religionem) sed non, an gravis, an levius sit, nec etiam ei incidat de hoc dubium, si illam rem facit, vel amplectitur, tantum leviter peccat. Ratio est; quia nihil volitum, quin præcognitum: atqui in hoc casu non est ullo modo præcognita malitia mortalitatis: ergo nec volita. Mai. est communis, & complectitur non tantum volita in se, sed etiam in alio, ut patet. min. est suppositum hujus casus: conf. est clara. Nec dicas, talem hominem te exponere periculo mortaliter peccandi; quia non se exponit liberè illi, quod non cognoscit: nec etiam debet rem magis examinare; cum nullum dubium, aut scrupulus ei incidat, ut ponitur in casu; si enim ei incideret tale quid, utique deberet in rem indagare: quod si facere nollet, graviter peccaret: at tunc essemus extra casum.

122. Dices 1. Talis amplectitur objectum, indifferens ad mortalem, & veniale malitiam: ergo se exponit periculo peccati mortalitatis. Resp. dist. ant. amplectitur objectum indifferens, ita, ut cognoscat eam indifferenter. neg. ant. ita, ut eam non cognoscat. conc. antec. & neg. conf. Dices 2. Talis neque cognoscit malitiam veniale: ergo neque peccaret venialiter juxta nos. Resp. neg. conf. cum enim aliquo modo peccet, ut est in negabile, debet saltem venialiter peccare: nec potest conqueri, si, quod in ratione peccati est minimum, ei imputetur. Neque ex hoc sequitur, quod rusticus, & rudes nunquam graviter peccent; quia, licet sæpe non apprehendant malitiam mortalem sub hoc formaliter conceptu, apprehendunt eam sub æquivalenti, e. g. hoc esse magnum peccatum, hoc grave noctumentum inferre, non autem illud: vel aliquid simile. Et planè non est ullo modo verisimile, quod rudes non apprehendant majorem malitiam in uno, quam in altero peccato. vid. Oviedo in 1. 2. tr. 4. controv. 1. punt. 3. n. 46.

123. Ob. 5. Homo cum semiplena deliberatione, & advertentia, operans, vel potuit habere plenam advertentiam, vel non potuit habere: neutrum potest dici: ergo, prob. min. si primum, peccat mortaliter; quia culpabiliter omittit, eam advertentiam sibi procurare. Si secundum, ita urgetur argumentum: vel cum illa semiplena deliberatione absolutè non potuit vincere eam tentationem ad grave peccatum, vel potuit eam vincere: si primum, nullo modo peccat, ne quidem venialiter: si secundum, peccat mortaliter; nec enim à peccato excusat difficultas, ut patet in male habituatis, & damnatis, de quibus n. 119.

Nec est ratio, quare excusat potius moralis necessitas, aut difficultas, orta ex defectu plenæ deliberationis, quam orta ex mala con-

suetudine, vel simili causa ad malum impellente. Hæc objectio, ut observat Oviedo in 1. 2. tr. 4. controv. 1. punt. 2. n. 23. utique difficultis est: sed quia communissima authoritas omnium nostræ sententia facit, & rationes adductæ, n. 87. planè efficaces sunt, ideo, non obstante hac objectione, tenenda est firmiter illa nostra, & omnium doctrina.

124. Resp. nego min. & dico, supponi, quod non potuerit habere plenam advertentiam; si enim habere potuisset, utique eam procurare debuisset. ad probat. secundi membra. dico, absolute quidem potuisse vitari peccatum cum semiplena advertentia: nego tamen, quod non vincendo mortaliter peccet; nam debilitas potentiae excusat à mortali. Ubi nota, aliud esse, dari difficultatem, aliud potentiam esse imperfectam, seu debilem: illud non excusat à mortali, si potentia est ex sua parte perfecta, & plenè libera, ut docent omnes: & sic non excusat e. g. difficultas mortis subeundæ ob professionem fidei coram tyranno: nec malus habitus difficilem reddens victoriam tentationis impuræ, si libertas sit plena, hoc est, si potentia sit perfecta, sive, si ex constitutivis intrinsecis plenæ libertatis omnia adhuc, quamquam conjuncta ipsis si aliqua difficultas, vel impedimentum facilioris operationis, quale est habitus vitiosus. At vero, si potentia ipsa in se, sive quod ad sua constitutiva, sit imperfecta, sicuti, si tantum adest semiplena advertentia ad rei gravitatem, vel semideliberatio (utique enim plena cognitio malitiae, vel deliberatio, liberam potentiam, seu actum primum proximum liberum, intrinsecè constituit) tunc excusat, ut iterum docent omnes; nam potentia, in se debilis, à Philosopho vocatur impotens.

125. Quare autem potius defectus potentiae, quam alia difficultas, aut moralis necessitas, excusat à mortali, ratio est ipse sensus communis Doctorum, & impressa omnibus opinio, quæ judicamus, ob defectum libertatis minui culpam, neque hominem semideliberatè operantem, esse ita culpabilem, sicut est, qui cum plena deliberatione agit: & hinc censemus, non quidem plenâ veniâ, attamen mitiori poena esse dignum eum, qui minus advertenter, vel minus liberè peccavit. Et quidem doctores omnes, in hoc casu deliberationis tantum semiplenæ, tantam imminutionem culpæ adstruunt, ut loco mortalitatis peccati fiat duntaxat veniale: que tamen communis Doctorum opinio non idem asserit, de aliis difficultatibus: neque de istis etiam nobis impressa est per existimationem, quasi etiam ista pariter culpam imminuant.

Ex hoc habes etiam responsum ad ultimum, quod objiciebatur, scilicet, non esse rationem potius pro una, quam pro altera difficultate: est enim ratio potius pro defectu libertatis, quam pro aliis difficultatibus, illa ipsa, quam modo assignavimus: quæ tamen ratio, ut verum factar, potissimum reducitur ad sensum communem doctorum: qui tamen, cum in moralibus magnam vim habeat, sæpe ultimata ratio alicuius assertionis esse debet, quando alia non habetur: imò sæpe multis ratiunculis prævaleat; cum concors tot doctorum, alias tam diversa sentire solitorum, sententia, videatur ferme quidam esse taciti.

tacitus Numinis instinctus, qui ideo videtur doctores in eandem sententiam inclinare, ut aliis veritas innotescat de iis, quae aperte revelata non sunt, & maximè pendent à voluntate DEI, volentis ita, vel ita obligare, inter quæ etiam est obligatio vitandi aliquid cum semiplena libertate. Et certè, etiam alia multa hinc inde, probari non possunt, nisi auctoritate communis.

126. Dices 1. Major est distantia peccati mortalis à veniali, quām hujus a nullo peccato: & tamen semideliberatio circa peccatum, ex se veniale, non excusat ab omni veniali peccato: ergo etiam semideliberatio circa peccatum, ex se mortale, non excusat à mortali, prob. cons. alia semideliberatio magis faveret peccanti mortaliter, quām venialiter. Resp. neg. conseq. ex num. 121. Non tamen propterea semideliberatio magis faveret peccanti mortaliter, quām venialiter: sed tantum DEUS, & ratio, magis favent homini semideliberatè agenti, quatenus taliter agens non incurrit reatum aeternæ poenæ: quanquam autem propter veniale semideliberatum aliquis incurrit poenam temporalem, hæc tamen poena pro veniali semideliberato longè minor est, quām, quæ incurrit propter culpam veniale plenè deliberatam: quanvis utique tantò minor non sit, quanto minor est poena temporalis, respondens veniali, ex semideliberatione circa materiam gravem commissio, minor est poenâ aeternâ, respondente peccato plenè deliberato circa eandem materiam gravem, adeoque mortali, ut facile patet consideranti.

Dices 2. Ista imperfecta advertentia, fragilitas, semideliberatio &c. oritur ex peccato originali: ergo oritur ex culpa, adeoque non excusat. Resp. om. ant. quia in statu puræ naturæ (id est, non lapsæ, sed nec elevatae) probabilitas sufficit eadem necessitas semideliberatè peccandi: quanvis defacto post elevationem hominis, ad iustitiam originalem, oriatur hæc imperfectio, & fragilitas, ex peccato originali; si enim Adam non peccasset, tam fragiles non essemus. neg. cons. Peccatum originale non amplius imputatur ad culpam post baptismum: nec etiam, quæ fiunt propter defectus, ortos ex peccato originali, imputantur ad culpam; alia etiam peccaretur cum ignorantia invincibili, quod supra negatum. Et sicut non sufficit ad peccandum libertas habita in Adamo, vel peccato originali, ut patet ex 1. propositione damnata ab Alexandre VIII. ita nec sufficit plena deliberatio, quam habuit Adamus, ad peccandum mortaliter, cum nostra tantum semiplena deliberatione.

ARTICULUS V.

Solvuntur reliquæ Objectiones.

127. **O**b. 7. contra dicta n. 110. quod nempe ex peccato veniali, ob accedentem aliquam circumstantiam specificam gravem, fiat quandoque mortale. Accidens non mutat speciem: sed circumstantia peccati est accidens: ergo non mutat speciem peccati; ergo nunquam facit ex veniali

R.P. Ant. Mayr, Theol. Tom. I.

mortale: vel debet admitti, quod sine mutatione speciei possit peccatum ex genere suo veniale, fieri mortale. Resp. dist. maj. Accidens physicum non mutat speciem. conc. vel om. maj. accidens metaphysicum, vel morale. neg. maj. & distin. min. circumstantia est accidens tantum physicum. neg. min. metaphysicum, vel morale. conc. min. & neg. conseq.

Accidens physicum est, quod tantum est unitum: metaphysicum, quod est identificatum: Sic voluntas mentiendi ut sic, sistendo in puro mendacio, est veniale peccatum: at, si simul sit voluntas mentiendi cum damno gravi alterius, hæc circumstantia reddit eam mortale peccatum; quia facit eam esse alterius speciei. Neque hæc circumstantia est tantum physicum accidens istius volitionis, sed est accidens metaphysicum, sive realiter identificatum: estque tantum accidentale respectu volitionis ut sic, non vero respectu hujus in specie: sicut scilicet respectu animalis ut sic, est accidens metaphysicum esse rationale, non vero respectu animalis in specie humana. Idem docet S. Thom. 1. 2. q. 88. a. 5. in corp. dum afferit, circumstantiam non posse ex peccato veniali facere mortale, nisi illud ad aliam speciem transferat. Sed & Tridentinum sess. 14. c. 5. dum ait, explicandas esse in confessione circumstantias, quæ speciem mutant, satis insinuat, quod aliqua circumstantia speciem mutare debeat.

128. Si velles ulterius opponere, quod saltem juxta sententiam eorum, qui libertatem volunt esse extrinsecam actui (quam etiam nos amplexi sumus tract. de actib. human.) tale accidens non sit metaphysicum, seu identificatum. Resp. etiam eā sententiā suppositā, accidens ex veniali faciens mortale, ordinariè saltem esse metaphysicum; cum ordinariè tendentia sit diversa, quæ est intrinseca actui: e. g. tendentia volitionis in mendacium, cognitum ut nocivum proximo, est alia, quām tendentia in idem, non cognitum ut nocivum; voluntas enim fertur in rem, non, ut est à parte rei, sed, ut proponitur ab intellectu. Quodlibet tamen hoc ipsum velles negare, vel, si quacunque de causa, accidens faciens ex veniali mortale, non esset metaphysicum, e. g. si esset plenior deliberatio, responderi potest, etiam tunc non fore accidens tantum physicum, sed morale, quod saltem intrinsecum est toti actui concretive lumper, & eum constituit in alia specie morali: quæ diversitas speciei moralis maximè attenditur, & plurimum facit in ordine ad imputabilitatem actuum, sive ad culpam veniale, sive ad mortalem.

129. Ob. 8. Si mendacium e. g. potest fieri mortale peccatum, tunc debet in confessione exponi: sed hoc est nimis durum: ergo, prob. min. si aliquis e. g. utatur joculo mendacio, ad inducendam puellam ad fornicationem, tale mendacium non debet in confessione exponi; alia talis non sufficienter se accusaret, dicendo: Induxi puellam ad fornicationem: sed deberet addere, joculo mendacio se usum: ergo. Confit. Si aliquis, ut inordinatè diutius ludere, vel ambulare, vel dormire possit, ex amore hoc inordinato statuat, non audire sacrum die festo, talis amor, alia per se levis, fieret juxta nos, ob pravam intentionem additam gravis: atqui non

E fit,